

Annejet van der Zijl
De Amerikaanse prinses

2016
Uitgeverij XL
Zoetermeer

Wij beschouwen deze waarheden als vanzelfsprekend: dat alle mensen als gelijken worden geschapen, dat zij door hun schepper met zekere onvervreemdbare rechten zijn begiftigd, dat zich daaronder bevinden het leven, de vrijheid en het nastreven van geluk.

Thomas Jefferson, Declaration of Independence,
4 juli 1776

Het leven kan alleen achterwaarts begrepen worden, maar het moet voorwaarts worden geleefd.

Søren Kierkegaard, Die Tagebücher 1834-1855

Wij zijn allemaal slechts mens geworden in de mate waarin we van mensen hebben gehouden en in de gelegenheid waren van ze te houden.

Boris Pasternak

Inhoud

Proloog De Blauwe Kamer I	7
---------------------------------	---

1. De blokhut van oom George	9
2. Het glinsterend paradijs	27
3. De Mazzelkoning	58
4. New York, New York	79
5. Het gelukkige eiland	99
6. Hondengevecht	116
7. Het verminkte hart	140
8. De Amerikaanse prinses	160
9. De vijfde man	187
10. De peetmoeder	208
11. Oceans of love	233
12. Hoe niet dood te gaan	256

Epiloog De Blauwe Kamer II	279
----------------------------------	-----

Gedachten bij dit boek	285
Bronnen	290
Noten & vertalingen	305
Personenregister	319

Proloog

De Blauwe Kamer

Winter 1954-1955

Stel je voor: een oude vrouw en de zee.

De vrouw was oud, en geen schim meer van de schoonheid die ze ooit was geweest. De zee was koud en wild en leek in niets op de blauwe idylle van de zomer. En het huis waar ze verbleef was ooit gebouwd als vakantieverblijf en helemaal niet geschikt om er de winter in door te brengen – laat staan om er ziek te zijn, of om er te sterven.

Ouderdom en ziekte zijn slopers van individualiteit. Zoals baby's op elkaar lijken, gaan mensen dat aan het eind van hun leven ook doen. Alleen degenen die blijven waar ze opgroeien, ontsnappen nog enigszins aan dit lot. Tenminste, zolang er nog mensen om hen heen zijn die weten hoe ze ooit, in de bloei van hun leven, waren. Maar deze vrouw was niet gebleven waar ze was geboren. Integendeel. Ze had zich juist, door het lot, door haar onrust of door een combinatie van de twee, voort laten jagen over de wereld. En nu was ze aangespoeld in een rammelend en tochtig zeepaleis aan de andere kant van de aardbol en was er niemand meer die kon getuigen van haar jeugd of van haar schoonheid, van haar eerdere levens en liefdes, van haar doden

of van die fantastische, dramatische, veelkleurige film die haar leven was geweest.

Dag en nacht beukten de golven tegen de rotsen onder het huis. En boven, in de Blauwe Kamer, woedde, even onstuimig en hardnekkig, de ziekte. Langzamerhand kromp het leven ineen tot een kwestie van maanden, weken, dagen; de volgende minuut, de volgende ademtocht. Zolang ze maar bleef ademen, leefde ze nog. Zolang ze 's nachts wakker werd en de zee hoorde, was ze er nog.

Eigenlijk bestond degene die ze écht was nu alleen nog maar in het stapeltje vergeelde foto's naast haar bed. En in haar herinneringen, ronddansend tussen de aanstormende en weer wegebbende golven van zee en pijn; opflakkerend in de vlammen van het haardvuur, dat die laatste maanden dag en nacht aan gehouden werd. Want als je geen toekomst meer hebt, wat blijft er anders over dan dromen van het verleden?

1. De blokhut van oom George

Groen – dat was de kleur van het landschap van Allenes jeugd. Van het tere groen in de lente, als de jonge blaadjes zich als vitrage over de bomen uitspreiden, tot het donkere, zware groen van het gebladerte in de nazomer. Van het felle groen van de beuk tot het grijzige blauwgroen van de spar, met daartussen de weer heel andere tinten van kastanjes, esdoorns, kersen en walnootbomen, berken – het geheel als één natuurlijk arboretum gedrapeerd over de heuvels rond het Chautauquameer. Tot die bomen in de herfst, bijna van de ene dag op de andere, collectief uitbarstten in een feest van rood, oranje en geel, om vervolgens te verschrompelen in de vrieskou die inviel vanuit Canada en de donkere winterstormen die kwamen aanjagen over de grote watervlaktes van het Eriemeer.

Dan staken alleen de toppen van al die bomen nog uit boven de metersdikke lagen sneeuw. Het meer verstarde tot een stille zwarte spiegel en de heuvels verwerden tot een landschap in zwart-wit, met slechts het felle rood van een wegschietende vos om de mensen eraan te herinneren dat er nog kleur bestond. En dan werden de vuren in de onder hun dikke sneeuwdekens weggedoken huizen dag en nacht brandende gehouden, om het de bewoners mogelijk te maken de strenge winters hier in het noorden van Amerika te kunnen overleven.

En met dat vuur begon het verhaal van Allene Tew en haar familie in Jamestown. En, bijna tegelijkertijd, dat van het plaatsje zelf. Want de Tews behoorden tot de pioniers, tot de eerste jonge avonturiers die het aandurfdën om hun toekomst te bouwen in de toen nog ondoordringbare en gevaarlijke wildernis rond het meer.

Het allereerste begin werd gelegd door zes huifkarren en één familie, Prendergast geheten. In 1806 trokken ze, inclusief kinderen en aanhang in totaal negenen-twintig man sterk, weg uit Rensselaer County, een streek in het oosten van de staat New York, om op zoek te gaan naar nieuwe kansen en vooral naar vruchtbare, nog niet door anderen geclaimde grond. Eigenlijk waren de Prendergasten van plan door te reizen naar de grote lege vlaktes van Kansas en Nebraska, waar grond gratis werd weggegeven aan hen die de volharding hadden om zich daar vijf jaar lang in leven te houden.

Onderweg pauzeerde het gezelschap echter bij een prachtig gelegen, langwerpïg meer in Chautauqua County. Ze werden aangesproken door een agent van de Holland Land Company, een Nederlands bankenconglomeraat dat hier enkele jaren eerder meer dan drie miljoen *acres*, meer dan een miljoen hectare, had gekocht en het nu in delen aan pioniers trachtte te slijten.

‘Kijk,’ zei de agent, ‘kijk om je heen: dit is the paradise of the New World.’

En inderdaad, de Schepper had wel bijzonder Zijn best gedaan op dit stukje van de wereld. De heuvels om het meer waren groen en vruchtbaar, zonder de moerassen of kale bergmassieven die in andere streken vaak zulke hinderpalen vormden. De zomers waren nat en warm, perfect voor de landbouw. Het achttien mijl lange Chautauquameer zelf zat barstensvol vis, vooral snoek en baars. En in de onontgonnen wildernis eromheen wemelde het van de pelsdieren en allerlei eetbaar wild, zoals bevers, beren, otters, vossen, wolven en herten, zelfs wilde katten en panthers. Wat betreft vogels was dit gebied al helemaal ongeëvenaard; vooral in het najaar werd het zicht op het water je bijna ontnomen door de talloze fladderende troepen eenden, kraanvogels, reigers en zwanen.

En dus veranderde de familie uit Rensselaer County haar plannen. De huifkarren werden verankerd, de handtekeningen gezet. In totaal kochten de Prendergasten 3337 acres, bijna 1400 hectare, aan de noordkant van het Chautauquameer om er hun nieuwe leven op te bouwen.

Het was hun jongste zoon, James Prendergast, die enkele jaren later, op zoek naar een stel weggelopen paarden, een vlak stuk grond ontdekte rond stroomversnellingen in de Chadakoinrivier, zo’n drie mijl ten zuiden

van het meer. Met zijn achttien jaar was hij nog minderjarig, maar al net zo ondernemend als de rest van zijn familie, en hij liet een oudere broer duizend acres kopen voor twee dollar per stuk. In de zomer van 1811 bouwde James samen met een knecht een door water aangedreven houtmolen boven de rivier, met daarnaast een blokhut, waar hij ging wonen met zijn jonge vrouw Nancy. De houthakkers die voor hem werkten bouwden hun eigen, nog primitievere blokhutjes eromheen. Daarmee was – want zo simpel ging dat in deze jaren in Amerika – de geboorte van Jamestown een feit.

Gemakkelijk was het niet, in het begin. Het leven in de wildernis was hard en gevaarlijk, niet alleen vanwege de beren en andere wilde beesten, maar ook vanwege de nog altijd rondzwervende nazaten van de Iroquois en Seneca, woeste en om hun wreedheid bekendstaande indianenstammen. Dit gebied was hun domein geweest totdat ze in de achttiende eeuw door Franse kolonisten waren verdreven.

De winters waren lang en eenzaam en brachten weer nieuwe gevaren met zich mee – zo werd het hele kampement inclusief molen tot twee keer toe door brand verwoest. Maar de pioniers waren jong en vastberaden en bouwden hun minidorpje aan de Chadakoinrivier

iedere keer weer van de grond af aan op. Twee broers van James organiseerden een provisorisch en onregelmatig bevoorraad kruidenierszaakje, een veteraan uit de Onafhankelijkheidsoorlog bouwde een pottenbakkerij annex taverne, een timmerman uit Vermont improviseerde een timmermanswerkplaats, en kort daarop arriveerden ook de gebroeders Tew, die een stukje grond leegkapten en er een smederij op zetten.

George en William Tew waren eveneens afkomstig uit Rensselaer County. Via brieven die de Prendergastens aan de achterblijvers hadden geschreven, waren ze geattendeerd op het veelbelovende nederzettinkje diep in het bos. George was eenentwintig jaar oud en was smidsknecht van beroep. Zijn vier jaar jongere broer William was opgeleid als schoenlapper, maar beheerste ook nuttige vaardigheden als spinnen, naaien en meubels maken.

Terwijl de Tew-broers hun blokhut bouwden, temden de houthakkers, meter voor meter, boom voor boom, het woud. Dag aan dag klonk het geluid van hakken en zagen, af en toe onderbroken door geschreeuw, gekraak en de allerlaatste zucht van de zoveelste woudeus die omver werd gehaald. Nadat de bomen ontdaan waren van zijtakken en schors, werden ze via de rivier naar de molen gebracht en daar tot balken en planken verzaagd. Vervolgens werd het hout samen met andere handelswaar, zoals pelzen, gezouten vis